

FILHARMONIJSKI

Bal

30.12.2021.
20:30 / Lisinski

ZAGREBAČKA FILHARMONIJA

DAWID RUNTZ *dirigent*

KATERINA MINA *sopran*

ROKO RADOVAN *tenor*

Akademski zbor IVAN GORAN KOVAČIĆ

FILHARMONIJSKI

Bal

30.12.2021.
20:30 / Lisinski

ZAGREBAČKA FILHARMONIJA

DAWID RUNTZ *dirigent*

KATERINA MINA *sopran*

ROKO RADOVAN *tenor*

Akademski zbor IVAN GORAN KOVAČIĆ

Johann Strauss st.:
Jelačić marš

Johann Strauss st.:
Šišmiš, uvertira opereti

Johann Strauss st.:
Im Krapfenwald'l, polka

Johann Strauss st.:
Auf der Jagd, brza polka

Johann Strauss st.:
Annen polka

Johann Strauss st.:
Trič-trač polka

Johann Strauss st.:
Na lijepom plavom Dunavu, valcer

Franz Lehar:
Meine Lippen, sie küssen so
heiß, arija iz opere *Giuditta*

Giuseppe Verdi:
Trijumfalni marš, iz opere *Aida*

Giuseppe Verdi:
Pace, pace mio Dio, arija iz opere *Moć sudbine*

Georges Bizet:
Carmen, uvertira operi

Georges Bizet:
Habanera, arija iz opere *Carmen*

Giuseppe Verdi:
Zbor Cigana, iz opere *Trubadur*

Giuseppe Verdi:
Libiamo, arija iz opere *Traviata*

Trajanje koncerta: 70'30"

FILHARMONIJSKI

Bal

DAWID RUNTZ *dirigent*

Kao šef dirigent Zagrebačke filharmonije od siječnja 2021. kroz iduće tri sezone te glavni dirigent Poljske kraljevske opere od 2017. godine, **Dawid Runtz** međunarodno je sve prisutniji umjetnik besprijekorne, elegantne tehnike, sigurnoga vladanja mnogim vrlo zahtjevnim partiturama, izvanrednog osjećaja za glazbu, izražene komunikativnosti i emocionalnih izvedbi.

Njegovi dosadašnji nastupi sa Zagrebačkom filharmonijom uključuju hvaljene izvedbe *Posvećenja proljeća* Igora Stravinskog i *Koncerta za violončelo i orkestar u a-molu* Roberta Schumanna. Godine 2019. održao je turneju s Filharmoničarima u Kuvajtu, a u siječnju 2020. dirigirao je koncertom na Akademiji

Santa Cecilia u Rimu u povodu predsjedanja Republike Hrvatske Vijećem EU-a, koji mu je naposljetku osigurao trenutačnu poziciju šefa dirigenta.

Poljski dirigent koji živi i radi u Varšavi, debitantski je nastup održao 2016. ravnajući Varšavskom filharmonijom, nakon što je diplomirao na Glazbenom sveučilištu Frédérica Chopina u klasi maestra Antonija Wita. Posljednjih godina kao gostujući dirigent nastupao je s većinom najuglednijih poljskih orkestara te stekao reputaciju jednoga od najkarizmatičnijih dirigenata nove generacije u ovome dijelu Europe.

Među nadolazećim nastupima ističe pozive Lihtenštajnskog simfonijskog orkestra, Filharmonijskog orkestra *Arthur Rubinstein*, Krakovske filharmonije i operne kuće *Opera Nova* iz Bydgoszcza.

Među najistaknutijim gostovanjima ističe uspješni debi s Pacifičkim festivalskim orkestrom u Sapporu (Japan), kada je na završnom koncertu dirigirao izvedbu simfonijske pjesme *Don Juan* Richarda Straussa, potom turneju Litvom s orkestrom Sinfonia Varsovia u povodu 100. obljetnice nezavisnosti Republike Poljske s *Koncertom za gudački orkestar Grażyne Bacewicz, 2. violinskim koncertom Henryka Wieniawskog te 7. simfonijom* Ludwiga van Beethovena, koncert otvorenja Festivala Krzysztofa Pendereckog s Varšavskom filharmonijom u povodu 85. godišnjice skladateljeva rođenja te koncert s istim orkestrom na festivalu *La Folle Journée*, kao i angažmane s Nacionalnim simfonijskim orkestrom Poljskog radija, Orkestrom mladih *Luigi Cherubini*, Orkestrom Akademije Ludwiga van Beethovena, ansamblom Sinfonietta Cracovia i Orkestrom Poljskoga radija, između ostalih. Dirigirao je i Poljskim simfonijskim orkestrom mladih na Uskršnjem festivalu Ludwiga van Beethovena u Varšavi s programom na kojemu se našla Beethovenova uvertira *Egmont*, Haydnov *Koncert za trubu i orkestar u Es-duru* te Mozartova *36. simfonija u C-duru*.

Kao operni dirigent debitirao je 2015. operom *Orfej* Dariusza Przybylskog u Varšavskoj komornoj operi. Iste je godine započeo trogodišnju suradnju s Operom Poljskog narodnog kazališta u Varšavi, gdje je asistirao u produkcijama Mozartovih opera *La clemenza di Tito* i *Čarobna frula*, Verdijeve *Nabucca* te baleta *Oluja* na glazbu Henryja Purcella, Thomasa Tallisa, Roberta Johnsona, Matthewa Lockea i Michela van der Aaa.

Dawidov aktualni angažman u Poljskoj kraljevskoj operi obuhvaća dirigiranje dvjema novim produkcijama po sezoni te redovite nastupe u okviru koncertne sezone. Njegov tamošnji repertoar uključuje premijere opera *Seviljski brijač* Gioachina Rossinija, *Figarov pir*, *Così fan tutte* i *La finta giardiniera* Wolfganga Amadeusa Mozarta i izvedbu opere *Ukleta vlastelinstvo* Stanisława Moniuszka.

Među prethodna dostignuća koja su mu pomogla u brušenju dirigentskih vještina ubraja sudjelovanje u

drugom izdanju Talijanske operne akademije Riccarda Mutija (2016.), gdje je radio na Verdijevoj operi *La Traviata* pod paskom samoga Mutija kao najmlađi od četvorice pomno odabranih polaznika. Također je sudjelovao u prestižnoj majstorskoj radionici s Concertgebouw-orkestrom u Amsterdamu koju je vodio Daniele Gatti (2017.), gdje je dirigirao izvedbama Mozartove *40. simfonije u g-molu*, Mahlerove *4. simfonije* i Stravinskijeva *Petruške*.

Suradivao je i s uglednim skladateljem filmske glazbe Zbigniewom Preisnerom na snimanju glazbe za filmove *Valley of Shadows* (redatelj Jonas Matzow Gulbrandsen, 2017.), *Lian Qu 1980* (redatelj Feng Mei, 2020.) i *Man of God* (redateljica Yelena Popovic, 2020.).

Godine 2018. osvojio je treću nagradu te nagradu publike na 1. međunarodnom natjecanju dirigenata u Hong Kongu, u finalu ravnajući Brahmsovu *3. simfoniju u F-duru*. Kasnije iste godine suradivao je s Bostonskim simfonijskim orkestrom na audiciji za asistenta dirigenta. Za vrijeme boravka u SAD-u polazio je poznate majstorske radionice u okviru festivala u Tanglewoodu.

Dobitnik je brojnih poljskih dirigentskih nagrada i stipendija, a bio je i asistent Jaceka Kaspzyka u Varšavskoj filharmoniji u sezoni 2017./2018. kao dobitnik stipendije poljskog Ministarstva kulture i narodne baštine.

Predavač je na Glazbenom sveučilištu Frédéricica Chopina u Varšavi, gdje je nedavno stekao doktorat iz dirigiranja.

Glazba uvijek pronađe put!

Katerina Mina sopran

Nagrađivana britanska sopranistica **Katerina Mina** nedavno je na repertoar uvrstila uloge Santuzze (*Cavalleria rusticana*) i Giorgette (*Plašt*) te priprema niz uloga kao što su Tosca, Manon Lescaut, Leonora (*Moć sudbine*), Amelia (*Krabuljni ples*) i Elsa (*Lohengrin*). Tijekom karijere utjelovila je Violettu (*La traviata*), Mimi (*La bohème*), Neddu (*Pagliacci*), Fiordiligi (*Così fan tutte*), Donnu Elviru (*Don Giovanni*), Elle (*Ljudski glas*) i Kupavu (*Snjeguljica*).

Katerina je rođena na Cipru, ali živi u Londonu gdje je studirala pjevanje i klavir na konzervatoriju Guildhall School of Music & Drama, nakon čega je osvajala nagrade na međunarodnim pjevačkim natjecanjima *Julián Gayarre* i *Concorso Vocale Internazionale di Musica Sacra*.

Trenutačno ju mentorira vokalna instruktorka Pamela Kuhn, a usavršava se kod Anthonyja Manolija, Marka Packwooda i Anthonyja Leggea.

Diskografska kuća Kraljevskog filharmonijskog orkestra izdala je 2018. njezin debitantski album *Angel of Fire*. Uz pratnju Kraljevskoga filharmonijskog orkestra, pod ravnanjem Grzegorza Nowaka, izvodi operne arije Verdija, Puccinija, Wagnera, Beethovena, Giordana i Čileje, skladbu *Andromache's Farewell* Samuela Barbera i svjetske premijere dvije skladbe švicarskog skladatelja Stephana Hodela kao glazbene podloge za pjesme koje je Katerina sama napisala.

Katerina je nastupala u londonskim koncertnim prostorima kao što su Southbank Centre, St John's Smith Square, St Martin-in-the-Fields (zajedno s Oxfordskim filharmonijskim orkestrom pod ravnanjem Mariosa Papadopulosa), Conway Hall i Hackney Empire te diljem Ujedinjenog Kraljevstva u opernoj kući Buxton, opatijskoj crkvi sv. Petra i Pavla u Shrewsburyju, paviljonu De La Warr u gradu Bexhill-on-Sea, dvorani De Montfort u Leicesteru i u kazalištu Royal and Derngate u Northamptonu uz pratnju Kraljevskog filharmonijskog orkestra i dirigenta Nicka Daviesa. Njezini europski nastupi uključuju koncerte u Berlinu, Münchenu, Hamburgu, Parizu, Moskvi, Firenci, Ateni, na otoku Tenerife, u Anconi i na rodnom Cipru, gdje vrijedi istaknuti izvedbe djela Mozarta i Griega zajedno s Ciparskim simfonijskim orkestrom kojim je ravnao Esa Heikkilä. Također je imala turneju u Japanu i pjevala u Toluci i Acolmanu s Meksičkim državnim simfonijskim orkestrom pod ravnanjem Enriquea Bátiza. Očekuje je i svjetska premijera djela Alessandra Valtulinija u milanskoj Scali.

Raznoliki koncertni repertoar Katerine Mine obuhvaća rekvijeme Verdija i Mozarta, *Devetu simfoniju* Ludwiga von Beethovena, *Stabat Mater* G. Rossinija, Haydnovu *Nelsonovu misu*, *Kleine Orgelmesse* i *Scena di Berenice*, Dvořákové *Stabat Mater* i *Te Deum*, Mendelssohnov *San ivanjske noći*, Duparcove pjesme, pet duhovnih pjesama

iz oratorija *A Child of Our Time* Michaela Tippetta, *Afrički Sanctus* Davida Fanshawe, *Epitaf* i *Epifaniju* Mikisa Teodorakisa, pjesme s albuma *The Peacemakers* Karla Jenkina i simfonijski rock Ricka Wakemana.

Godine 2014. pojavila se zajedno s pokojnim profesorom Stephenom Hawkingom na ceremoniji zatvaranja međunarodnog festivala astronomije STARMUS 2014 na Kanarskim otocima, gdje je izvodila skladbe Aleksandrosa Hahalisa, a 2018. izvodila je pjesme britanske kantautorice Linde Lamon na otvaranju i zatvaranju proslave prvoga Međunarodnog dana svjetlosti u sjedištu UNESCO-a u Parizu.

Kao glazbena pedagoginja, vodila je dva školska zbora, a stajala je i iza brojnih uspješnih glazbenih produkcija.

Katerina Mina ambasadorica je organizacije UK Friends of Israel Opera i dobitnica Ordena mira i prijateljstva koji dodjeljuje Ruska Federacija. U proljeće 2021. Katerini će Ludvig Nobel uručiti medalju na svečanosti dodjele Štokholmskih nagrada za kulturu.

Roko Radovan tenor

Roko Radovan (1994.) započinje muzičko obrazovanje na rodnoj Korčuli te nastavlja u Dubrovniku završivši srednju glazbenu školu kao trubač. Pjevanje je započeo u Glazbenoj školi Karlovac (2016.) pod vodstvom prof. Tonča Petkovića. U pjevačkim počecima, interpretacijom skladbi Čajkovskog, postaje laureatom Natjecanja ruskih romanci u Ljubljani (2016.), nakon čega slijedi prva nagrada na međunarodnom natjecanju *Vera Kovač Vitkai* (2016.) u Novom Sadu te trostruke prve nagrade na međunarodnom natjecanju *Lav Mirski* u Osijeku (2016., 2018., 2019.), kao i dvostruke prve nagrade na regionalnom i državnom natjecanju HDGPP-a (2017., 2019.).

Više puta solistički nastupa sa Simfonijskim orkestrom i Zborom HRT-a, s kojima debitira na otvaranju festivala Zagreb Classic (2019.) pod palicom Roberta Farkasa, a kao najvažniji nastup izdvaja zatvaranje 72. Dubrovačkih ljetnih igara sa maestrom Ivanom Repušićem i poznatom svjetskom sopranisticom Dianom Dammrau i basom Nicolasom Testeom.

**Za
ore
šba
čra**
filharmonija

Godine 2020. pozvan je na audiciju za bečku Državnu operu. Redoviti je solist na koncertima Dubrovačkog simfonijskog orkestra, a izdvađa se koncert otvorenja festivala *Tino Pattiera 2021.* godine pod vodstvom maestra Ivana Huta. U ovoj opernoj sezoni HNK-a u Zagrebu nastupit će u više manjih i većih uloga u operama *Madame Butterfly*, *Trubadur*, *Čarobna frula*, *Jevgenij Onjegin* i *Nikola Šubić Zrinjski*.

Bavi se i skladanjem, među ostalim i tradicijske glazbe, koja se dva puta našla na albumu osvajača *Porina*. Ove godine je napisao polusatni ciklus pjesama *Ko što stare pjesme poje* za glas i klavir, na vlastite stihove. Za poeziju 2018. godine dobiva nagradu *Drago Ivanišević*. Voditelj je i višestruko nagrađivanih klapa koje u zadnjih pet godina broje oko 20 odličja.

Neki od dirigenata s kojima je surađivao su i Veton Marevci, Holger Speck, Marc Tardue, Christoph Campestrini i Vinzenz Weissenburger. Pohađao je seminare Krešimira Stražanca, Mihaila Arsenkog, Snežane Nene Brzaković i Bernharda Hanskog (Oper Oder-Spree).

Trenutačno je student četvrte godine pjevanja na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u klasi prof. Martine Gojčeta Silić.

Akademski zbor Ivan Goran Kovačić

Akademski zbor **Ivan Goran Kovačić** utemeljen je 1948. godine. Zbor su vodili ugledni hrvatski glazbenici Mladen Jagušt, Duško Prašelj, Lovro Županović, Adalbert Marković, Dinko Fio, Vladimir Kranjčević i Saša Britvić. Od početka 2003. godine umjetnički je voditelj Luka Vukšić. Asistenti umjetničkog voditelja su Stjepan Vuger i Ivan Šćepanović.

Zbor je nastupao pod ravnanjem najvećih domaćih i svjetskih glazbenika. Među njima su Lovro pl. Matačić, Milan Horvat, Zubin Mehta, Sir Yehudi Menuhin, Krzysztof Penderecki, Lorin Maazel, Ennio Morricone, Noam Sheriff, Gerd Albrecht, Kazushi Ono, Alun Francis, Hans Graf, Kurt Masur, Dmitrij Kitajenko, Valerij Gergijev i Sir Neville Marriner. Među solistima koji su pjevali s Goranovcima su pjevačke legende kao što su Vladimir Ruždjak, Ruža Pospis-Baldani, Ruggiero Raimondi, Jose Carreras, Andrea Bocelli, Inva Mula i mnogi drugi.

Glazba
uvijek
pronade
put!

Zbor je ostvario mnogobrojna inozemna gostovanja u Austriji, Bosni i Hercegovini, Francuskoj, Italiji, Izraelu, Kini, Koreji, Mađarskoj, Makedoniji, Meksiku, Nizozemskoj, Njemačkoj, Portugalu, SAD-u, Slovačkoj, Sloveniji, Vatikanu i Velikoj Britaniji, a nastupao je na međunarodnim festivalima Maggio Musicale Fiorentino, Settembre musica u Torinu, Flaneries musicales u Reimsu, ChoralSpace winter festival u Berlinu, Bečkim svečanim tjednima, XXI. Festivalu francuske glazbe u La Chaise Dieuu, Festivalu Ljubljana, Varaždinskim baroknim večerima, Dubrovačkim ljetnim igrama i Pulskom ljetu.

Među uglednim su orkestrima s kojima je Zbor nastupao Bečki simfoničari, Moskovska državna filharmonija, Orkestar gradskog kazališta u Firenci, Orkestar Nacionalne opere u Monte Carlu, Litavski nacionalni simfonijski orkestar, Izraelski simfonijski orkestar, Simfonijski orkestar Bari, Orkestar glazbene mladeži Njemačke, Slovenska filharmonija i Sarajevska filharmonija.

Zbor kontinuirano surađuje sa Zagrebačkom filharmonijom, Simfonijskim orkestrom HRT-a i Hrvatskim baroknim ansamblom.

Visoki interpretativni dosezi Akademskog zbora *Ivan Goran Kovačić* potvrđeni su brojnim nagradama i priznanjima među kojima izdvajamo Rektorovu nagradu Sveučilišta u Zagrebu, Nagradu grada Zagreba i Nagradu *Vladimir Nazor*.

FILHARMONIJSKI

Bal

Prvi biograf **Johanna Straussa** st. Ludwig Scheyrer piše kako je novoskladani *Jelačić-marš* predstavljen 16. rujna 1849. godine. Po svemu sudeći, posrijedi je posljednje djelo koje je uopće ostvario. Štampa ne spominje praizvedbu, ali se pretpostavlja kako se ona odigrala još nekoliko dana ili tjedana ranije, u sklopu *Velike svečane proslave* održane u *Volksgartenu* 3. kolovoza, na humanitarnom događaju sa sredstvima namijenjenim ranjenim vojnicima carske vojske, ili na svečanosti održanoj na istoj lokaciji 11. rujna pod nazivom *Austrijski trijumf ili Slava heroja*. Komentatori se slažu da je autor kroz glazbena sredstva i citate nekih folklornih izvora odao *hommage* hrvatskom banu.

Nema blagdansokoga slavlja bez operetnoga remekdjela "kralja valcera" - *Šišmiša Johanna Straussa ml.!*

Sa Straussom je bečka opereta doživjela svoje zlatno doba. I više od toga: virtuoznom svojom izvedbom opereta *Šišmiš* daleko je prerasla granice vlastitoga "lakonotnoga žanra" te postala uzor kojem su se divili i najveći skladatelji poput Brahmsa i Mahlera, a rado ga dirigirali i najveći dirigenti poput Toscaninija, Karajana i Bernsteina. Vatrometna uvertira samo je početni primjer Straussova izvanrednog melodijskog genija, kojim je žanr valcera na velika vrata ušao u operetu - da tamo ostane zauvijek. Zaplet *Šišmiša* događa se u 2. činu na krabuljnom plesu u palači princa Orlofskog. Većina protagonista dolazi prurušena; posljednja pristiže Rosalinda prurušena u tajanstvenu mađarsku groficu Hegymeszevasarkellet. Poznatom čardaš-arijom ona zavodi svojega supruga Gabriela von Eisensteina, prurušenog u markiza Renarda, i u jednom trenutku udvaranja otme mu džepni sat koji će joj kasnije poslužiti kao dokaz da je udvarao "mađarskoj grofici". A kada se sve bezazlene zavrzleme i male ljubavne spletke razriješe - i sve se opet vrati na svoje mjesto, ostat će jedan jedini zaključak, izražen u znamenitoj *Napitnici o šampanjcu* iz finala operete: "Sretno prođe šala! Šampanjcu vječna hvala!".

Polka *U Krapfenwaldlu (Im Krapfenwald'l)* premijerno je izvedena pod nazivom *U Pavlovskoj šumi* na dobrotvornom koncertu na otvorenom u Pavlovsku 6. rujna 1869. godine. Kako bi zadovoljio nakladnika i prilagodio skladbu bečkoj publici, **Johann Strauss ml.** dao je ovoj polki novi naslov. Premijerno ju je predstavio Johannov brat Eduard na koncertu u *Volksgartenu* 24. lipnja 1870. godine. Naslov se odnosi na popularno područje Krapfenwald u Bečkoj šumi, između Grzinga i vrhova Kobenzla i Kahlenberga, gdje je Franz Josef Krapf vodio svoju tavernu *Krapfenwaldel*.

Za razliku od mnogih drugih orkestralnih djela **Johanna Straussa ml.** nastalih prema temama iz njegovih opereta, brza polka *Auf der Jagd / Iz lova*, op. 373 nosi naslov koji ni u kojem pogledu nije u vezi sa svojim izvorom. Polka se temelji na glazbi iz operete *Cagliostro in Wien (Cagliostro u Beču)* iz 1875. godine. Radnja o zgodama i nezgodama talijanskog avanturista, alkemičara i prevaranta iz 18. stoljeća, grofa Alessandra Cagliostra, u potpunosti se odvija u Beču, a ni u jednom se trenutku, niti jednom riječju ne spominje lov. Usto, na naslovnici tiskanog izdanja prikazan je lovac koji izvlači sablju - a u skladbi se insistira na pravom pravcatom hitcu iz pištolja!? Atraktivno djelo, koje prikazuje lov u punom jeku, praizvedeno je potkraj jeseni 1875. godine, vjerojatno pod ravnanjem Johannova brata Eduarda.

Anina polka (Annen Polka), op. 117, skladana je za svetu Anu 26. srpnja 1852., jedan od omiljenih praznika bečkog kalendara. Njen autor **Johann Strauss ml.** predstavio ju je, međutim, dva dana ranije na svečanosti na otvorenom. Jedan je kroničar nakon toga zabilježio: "Jako se dopala svojim šarmantnim, melodičnim i privlačnim plesnim temama, koje je publika opetovano tražila da se ponove". Valcer se pokazao omiljenim plesom za Straussova posjeta Londonu 1867. godine.

Tritsch-Tratsch Polka (Trič-trač polka), op. 214 nastala je tijekom treće ljetne koncertne sezone koju je **Johann Strauss ml.** proveo u Pavlovsku nedaleko

Sankt Peterburga. Djelo je, međutim, praizvedeno 24. studenog 1858. u intimnoj atmosferi taverne *Zum grossen Zeisig (Kod debelog češljugara)* u bečkom predgrađu Neubau. Novo djelo pokazalo se pravom senzacijom, zbog čega je *Wiener Allgemeine Theaterzeitung* zaključio: "Godinama se već nije pojavila plesna kompozicija takve svježine, duhovitog kolorita i pikantne instrumentacije". Nakladnik Haslinger trljao je ruke zbog ponovljenih naklada klavirskog izdanja djela. Naslov kompozicije Strauss je preuzeo iz naslova satiričnog tjednika, koji se u Beču pojavio u ožujku 1858. godine; tjednik je uređivao dobar Straussov prijatelj, narodni pjevač Anton Varry. Izdanje časopisa od 21. ožujka iste godine donijelo je karikaturu koja je prikazivala Straussa, uz zajedljivi komentar kako će njegovi posjeti Rusiji naštetiti njegovu kompozicijskom stilu, zbog čega će bečki ljubitelji plesne glazbe prestati plesati na njegova djela. Strauss je odgovorio slavnom polkom - na zadovoljstvo Bečana, koliko i Sanktpeterburžana koji su je čuli već sljedećeg ljeta. Ubrzo po praizvedbi, Johann Baptist Moser, također narodni pjevač, dodao je polki tekst, što je samo pomoglo njenoj izvanserijskoj popularnosti.

Valcer *An der schönen, blauen Donau / Na lijepom, plavom Dunavu*, op. 314, najpoznatiji među svim orkestralnim valcerima, zamišljen je i praizveden kao virtuosno ostvarenje za muški zbor. Djelo je bilo prvi zborni valcer Johanna Straussa ml., skladano na narudžbu *Wiener Männergesang-Vereina* (Bečkoga muškog zbornog društva), institucije koja je igrala važnu ulogu u ondašnjem bečkom glazbenom životu. Skladba je praizvedena 15. veljače 1867. na karnevalskoj večeri Društva u plesnoj dvorani *Dianabad-Saal* u Beču. Zbog autorova izostanka, uslijed dirigentskih obaveza na Carskom dvoru, premijernom je izvedbom ravno zborovođa Rudolf Weinswurm uz pratnju orkestra 42. pješadijske regimente *Georg V, König von Hannover* na privremenom boravku u Beču. Izvorni, satirični tekst priredio je "kućni pjesnik" Društva Josef Weyl, a novi je tekst *Donau so blau...* 1890. dodao Franz

von Gernerth. Prva orkestralna izvedba uslijedila je 10. ožujka 1867. u bečkom *Volksgartenu* na godišnjoj *Karnevalskoj reviji* Straussova orkestra. U svibnju iste godine Strauss je valcer predstavio na raskošnom balu austrijskog ambasadora princa Richarda Metternicha i njegove supruge princeze Pauline u Parizu, a 1. srpnja premijerno je predstavljen i u New Yorku. 21. listopada skladatelj je ravnao britanskom premijerom skladbe - u zbornskoj verziji sa zborom od stotinu muških glasova - u londonskoj Kraljevskoj talijanskoj operi u *Covent Gardenu*.

Godine 1934. **Franz Lehár** skladao je posljednje i najambicioznije djelo, operu *Giuditta*. Priča je smještena u mediteransku luku sjeverne Afrike, a govori o Giuditti koja privrženog muža napušta zbog kapetana Octavia, talijanskog mornaričkog oficira. Kada Octavio umjesto nje odluči odabrati vojničku službu, Giuditta postaje poznata zabavljačica u noćnom klubu, a Octavio, sada bez novca i bez ljubavi života, klavirist u kabaretu. Kada se dvoje ponovno sretnu, Giuditta ga proklinje da mu se vrati, ali je Octavio odbija: njezina ljubav njegovo je prokletstvo. Glazbena komedija u pet slika praižvedena je u Bečkoj državnoj operi 1934., a devet dana ranije skladatelj je snimio šest brojeva iz opere s dvije svoje velike zvijezde, Jarmilom Novotnom i Richardom Tauberom.

U zreloj dobi **Giuseppe Verdi** bio je cijenjen kao najslavniji operni skladatelj svoje epohe, što je dodatno potkrepljeno narudžbom u čast otvorenja Sueskog kanala u Kairu. Opera *Aida* na libreto s likovima iz staroegipatske povijesti, s okosnicom na velikoj ljubavnoj priči između porobljene princeze i etiopske robinje Aide i pobjedničkog egipatskog vojskovođe Radamesa, izvedena je prvi put na Badnjak, 24. prosinca 1871. godine u Kairu. Skladana kao tzv. "velika opera", obiluje velikim solističkim ulogama, golemim zbornskim nastupima, plesnim ansamblima, masovnim scenama, raskošnom scenografijom i efektnom orkestralnom glazbom. Jedan od takvih orkestralnih ulomaka je i *Trijumfalni marš* u drugoj

slici drugoga čina. Zvukovima fanfara i svečanim plesovima na glavnom trgu Tebe pred faraonovim prijestoljem dočekuje se pobjednička egipatska vojska pod vodstvom Radamesa koja s ratnim plijenom trijumfalno stupa kroz velika gradska vrata Tebe. Za taj ulomak, koji se prometnuo i zaštitni znak *Aide*, Verdi je zahtijevao posebnu vrstu truba, rekonstrukcije starih egipatskih truba, izduženoga oblika, s jednim ventilom. Ukupno njih šest postavljeno je na samu pozornicu, kao dio ove masovne scene pobjedničkoga slavlja i veličine.

Već dvije godine, prilično umorni majstor iz Brusseta, nije prihvatio pera smatrajući svoj opus zaključenim, ali tada je stigla ponuda koju se nije moglo odbiti: Carsko kazalište iz Sankt Peterburga naručilo je novu operu. Godine 1860. bila je dovršena, a 1862. i premijerno izvedena njegova *Moć sudbine*. Ova opera prema Shakespeareu ne nalikuje ni jednom drugom opernom djelu **Giuseppea Verdija**. Zbog njena "panoramskog" razvoja radnje često je uspoređuju s Musorgskijevim *Borisom Godunovom* (1869.) te nazivaju "Verdijevom ruskom operom". Leonora di Vargas kći je španjolskoga markiza od Calatrave, koja voli oca, ali još više Don Alvara, sina izdajnika španjolske krune i princeze naroda Inka. Don Carlo di Vargas Leonorin je brat, ponosni i strastveni mladić, koji nakon što Don Alvaro u dvoboju ubije njegova oca, progoni Alvara i sestru da osveti očevu smrt. Završni IV. čin opere odigrava se ispred spilje u divljem planinskom pejzažu, kamo se kao pustinja sklonila Leonora. Motiv sudbine prethodi dugom zadržanom tonu i silaznom motivu na riječi *Pace* kojom započinje njezina znamenita arija molitve za mir; još ne zna da će tek smrtni mir prekinuti njezine muke.

Georges Bizet skladao je operu *Carmen* na libreto Henrija Meilhaca i Ludovica Halévyja prema istoimenoj noveli Prospera Mériméea iz 1845. godine. Opera uspješnica, praižvedena 3. ožujka 1875. u Parizu, kroz priču o strastvenoj Ciganki Carmen progovara o vječnim temama ljubavi, ljubomore i strasti. Radnja se

odigrava u Španjolskoj oko 1830., u Sevilli i okolnom gorju. Efektivna i rado izvođena *Uvertira* skladana je iz glazbe IV. čina i slavne *Toreadorove pjesme* iz II. čina kojom toreador Escamillo slavi borbu s bikovima: "Arena je puna! Svečani je dan! Dan koji slavi hrabrost! Dan koji slavi ljude velikog srca!".

Na početku opere *Carmen*, na zvuk tvorničkog zvona radnice u vrijeme odmora izlaze iz tvornice duhana. Njihova drska i izazovna nastupna pjesma poznata je kao *Cigaretni zbor*. Okupljeni muškarci traže strastvenu Ciganku Carmen. Svojim plesom i pjesmom Carmen zavodi sve prisutne. Sve, osim narednika Don Joséa, koji voli djevojku iz svojega sela Micaëlu. Carmen dolazi i pjeva poznatu habaneru: *Ljubav je ptica lakih krila*. U tom trenutku Don José ne pokazuje nikakav interes, no Carmen ga naposljetku ipak zavede i on se s njom odmeće među krijumčare. Hirovita Ciganka brzo se, međutim, zasiti Don Joséa, a karte joj proriču smrt od njegove ruke. Slavni toreador Escamillo traži Carmen, za koju se vrlo brzo pročulo da joj je dosta Don Joséa. Micaëla u planinama nalazi odbjeglog Joséa i izjavljuje mu da će se s kobnom Cigankom boriti za njegovu ljubav. Javlja mu i da mu je majka na samrti, pa se José vraća u rodno selo. Ponovno u Sevilli, pred arenom za borbu s bikovima, Carmen i Escamillo ruku pod ruku pozdravljaju razdraganu publiku. Carmen od prijateljica sazna da se José krije u masi i dočekuje ga na praznom trgu. Dok Escamillo probada bika u areni, José na trgu moli da mu se Carmen vrati, potom joj prijeti, a ona mu baca prsten u lice i nasrće na njegov nož.

Strastvena ljubav između trubadura Manrica i dvorske dame Leonore, smrtna ljubomora grofa Lune koji želi Leonoru i koji će spriječiti njihovu sreću, te opsesivna želja za osvetom stare Ciganke Azucene, dramski su pokretači opere *Trubadur*. U radnji koja se odvija u Španjolskoj u 15. stoljeću, trubadura Manrica Azucena je odgajala kao vlastita sina, ali će ona i likovati kada ga da usmrtiti grof Luna, ne znajući da je to njegov

mlađi brat kojega je Ciganka još kao dijete otela s aragonskog dvora. U prvoj slici drugoga čina zora se uzdiže nad biskajskim šumama, gdje Cigani počinju svoj rad, a pjesma u kojoj opjevavaju vino i Ciganke, uljepšava njihov mukotrpan život. Broj započinje duži orkestralni uvod, a Zbor Cigana praćen je udarcima kovačkih čekića na nakovnjima. *Trubadur* je drugi od tri Verdijeva vrhunca iz 1850.-ih kojima anticipira realizam na opernoj pozornici, a praizveden je 19. siječnja 1953. u Rimu.

Treći vrhunac tih opera je *Traviata*, na libreto F. M. Piave prema književnom djelu A. Dumasa ml., *Dama s kamelijama*. Djelo je na praizvedbi 6. ožujka 1853. godine, suvremenom pričom o kurtizani iz pariškog visokog društva izazvalo negodovanje venecijanske publike. I u priči i u stvarnosti posrnuloj djevojci bilo je nemoguće ostvariti iskrenu ljubav i sreću. Zabava je krenula u raskošnom Violetinim domu, a među okupljenim društvom je i momak s talijanskoga Juga Alfredo, koji će Violeti kasnije izjaviti svoju ljubav. Alfredo počinje slavnu napitnicu *Libiamo*, a pridružuje mu se Violeta te ansambl i zbor. U pokretu trodobnog ritma oni izražavaju radost uživanje u životu na koji potiče dobra kapljica. Dvoje glavnih protagonista ući će u nastavku radnje u kompleksni odnos uvjetovan društvenim normama. Napitnica ostaje tako veseli trenutak opere, te jedna od najpopularnijih pjevačkih točaka brojnih koncerata.

Priprema i realizacija tekstova
G.A.D. PRODUKCIJA / www.gad.hr

Glazba uvijek pronade put!

Grad Zagreb

PARTNER U OFF CIKLUSU

MEDIJSKI PARTNERI

SPONZORI

SLUŽBENO VOZILO

Izdavač: Zagrebačka filharmonija

Za izdavača: Mirko Boch, ravnatelj

Urednik: Ivan Lozić

Dizajn i priprema tekstova: G.A.D. PRODUKCIJA d.o.o.

Tisak: Printera Grupa d.o.o.

Cijena koncertnog programa: 10 kn

*Zagrebačka filharmonija zadržava pravo izmjene programa.

Zf ZAGREBAČKA FILHARMONIJA

VIOLINE I. Martin Draušnik, koncertni majstor, Dunja Bontek**, Ivan Finta, Marija Bašić, Lovorka Moslavac, Alina Gubajdullina, Kornelija Balaž, Mario Bratković, Korana Rucner Novak, Marta Bratković, Davide Albanese, Teodora Sucala Matei, Saša Borčić Reba, Neven Manzoni, Martina Sačer Pavlin

VIOLINE II. Sho Akamatsu*, Darko Franković**,

Mirela Džepina Finta, Ivo Jukić, Krešimir Bratković, Josip Novosel, Dragana Tomić, Tomislav Ištok, Iva Kralj, Margareta Ugrin, Branimir Vagroš, Paola Beziza

VIOLĀ Dragan Rucner*, Lucija Brnadić*, Krešimir Ferenčina**, Hiwote Tadese**, Tajana Škorić, Magda Skaramuca,

Pavla Kovač, Asja Frank Perčić, Tvrtko Pavlin, Marko Otmačić

VIOLONČELA Jasen Chelfi*, Vinko Rucner**, Dora Kuzmin Maković, Emanuel Pavon, Oliver Dorđević, Martina Pavlin, Tajana Bešić, Janko Franković

KONTRABASI Mimi Marjanović Gonski*, Darko Krešić**,

Ilin Dime Dimovski, Dubravko Palanović, Borna Dejanović, Tihomir Novak

FLAUTE Renata Penezić*, Dijana Bistović

OBOE Branka Bošnjak*, Katarina Grubić

KLARINETI Davor Reba*, Emma Štern

BAS KLARINET Ratko Vojtek

FAGOTI Petar Križanić, Aleksandar Čolić

ROGOVI Yevhen Churikov*, Petar Kšenek, Lenart Istenič, Nikola Jarki

TRUBE Tomica Rukljjić*, Dario Cepić, Mario Lončar, Marin Zokić*

TROMBONI Mario Šincek*, Marin Rabadan, Goran Glavaš

TUBA Krunoslav Babić

TIMPANI Ema Krešić

UDARALJKE Tomislav Kovačić*, Željko Grigić, Leonardo Losciale, Renato Palatinuš

HARFA Mirjam Lučev Debanić*

NADZORNIK ORKESTRA Davor Capković

* vođe dionica / ** zamjenici vođa dionica

Glazba uvijek
pronade put!

www.zgf.hr